

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 23/2024-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľa **BL Finance, s. r. o.**, Šoltésovej 14, Bratislava, zastúpeného **SOUKENÍK - ŠTRPKA, s. r. o.**, Šoltésovej 14, Bratislava, proti uzneseniam Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 12Ek/1011/2023 a sp. zn. 12Ek/966/2023 z 27. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavným sťažnostiam **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 28. decembra 2023, ktoré boli spojené na spoločné konanie, domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami okresného súdu v dvoch exekučných konaniach.

II.

2. Sťažovateľ sa návrhmi na vykonanie exekúcie domáhal proti povinným vymoženiam istiny s úrokom z omeškania v sadzbe 0,10 % denne, teda 36,50 % ročne. Sadzba bola dojednaná v zmluvách o úvere z rokov 2002 a 2007 medzi povinnými a ich pôvodným veriteľom. Tak aj bola priznaná platobnými rozkazmi z rokov 2006 a 2009. Okresný súd na to sťažovateľovi uviedol, že sadzba úroku z omeškania je uplatnená na základe neprijateľnej zmluvnej podmienky, keďže bola dojednaná nad zákonom stanovenú sadzbu. Sťažovateľ na to opravil návrhy a žiadal vymôcť len úrok z omeškania v zákonom stanovenej sadzbe (12,50 % a 8,5 % ročne) podľa nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu omeškania (ďalej len „vykonávacie nariadenie“), keď sadzba predstavovala dvojnásobok diskontnej sadzby národnej banky k prvému dňu omeškania (6,25 % a 4,25 % ročne).

3. Okresný súd uzneseniami vyššieho súdneho úradníka návrhy sťažovateľa na vykonanie exekúcie v časti úroku z omeškania zamietol, keď považoval dojednanie za neplatné. Podľa okresného súdu sťažovateľ tento nedostatok nemohol odstrániť opravou návrhu, keďže ako exekučný súd nemôže zmeniť sadzbu priznanú na základe neplatného dojednania. Z toho okresný súd vyvodil, že sčasti uplatneného úroku z omeškania je daný dôvod na zamietnutie návrhu na vykonanie exekúcie podľa § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku, podľa ktorého sú návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak bol exekučný titul vydaný v konaní, v ktorom nebolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, a existencia neprijateľnej podmienky má vplyv na vymáhaný nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.

4. Proti týmto uzneseniam podal sťažovateľ sťažnosti. Bol toho názoru, že nebol dôvod na zastavenie exekúcie sčasti úrokov z omeškania. Poukázal na to, že nadobudol pohľadávky priznané platobnými rozkazmi a tak sa na ich správnosť spoliehal. I keby sa povinný uplatnenému nároku bránil, bol by v základnom konaní priznaný úrok z omeškania v sadzbe podľa zákona. Podľa sťažovateľa to, že v spotrebiteľských veciach je v exekúcii prípustný hmotnoprávny prieskum exekučného titulu, neznamená, že exekučný súd nemá vôbec priznať už priznaný úrok z omeškania. Má prihliadať aj na jeho práva, keďže nárok na úrok z omeškania v zákonnej sadzbe z dôvodu, že dojednanie o úrokoch z omeškania nie je neplatné v celku, ale len sčasti, ktorá odporuje zákonu.

5. Ústavnou sťažnosťou namietanými uzneseniami okresný súd sťažnosti sťažovateľa zamietol z dôvodu, že plnenie z neprijateľnej podmienky nemožno moderovať, keďže podmienka je v celku neplatná a dodávateľ znáša riziko, že ním sformulovaná zmluvná podmienka neobstojí. Keďže v exekučných tituloch bol úrok z omeškania v sadzbe podľa neprijateľnej zmluvnej podmienky, nemohol inak, ako v časti plnenia z neprijateľnej zmluvnej podmienky návrh na vykonanie exekúcie podľa § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku zamietnuť. K tomu uviedol, že nie je súdom základného konania a jeho úlohou nie je opätovný prieskum žaloby. Skúma len, či nárok podľa exekučného titulu nevychádza z neprijateľných zmluvných podmienok. Uzavrel, že tento postup je reflexiou efektivity ochrany spotrebiteľa požadovanou Európskou úniou.

III.

6. Podľa sťažovateľa sú rozhodnutia okresného súdu nesprávne a nedostatočne zdôvodnené. Zamietnutie návrhu sčasti úroku z omeškania je v rozpore s preferenciou platnosti právneho úkonu a s § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého má právo na úrok z omeškania. Poukazuje na rozhodnutia súdov, podľa ktorých dohoda o sadzbe úroku z omeškania je neplatná len sčasti, ktorá presahuje sadzbu stanovenú zákonom, a na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 640/2014, podľa ktorého sa má preferovať platnosť právneho úkonu. Podľa sťažovateľa má súd pri čiastočnej neplatnosti dojednania o sadzbe úroku z omeškania priznať moderovanú sadzbu podľa vykonávacieho nariadenia. To platí o to viac, že úrok z omeškania mu bol priznaný platobnými rozkazmi a šlo o dohodnuté úroky z omeškania, ktoré však v rámci opravy návrhu na vykonanie exekúcie modifikoval na zákonné úroky z omeškania. Nesprávnym záverom došlo aj k porušeniu právnej istoty, keďže dôvodnosť nárokov sťažovateľa nebola spochybnená v základných konaniach, povinní sú v omeškaní so zaplatením dlhú dobu a pohľadávky nadobudol

až počas exekúcie, keď sa spoliehal na správnosť súdnych rozhodnutí. Podľa sťažovateľa priznanie zákonnej výšky úroku z omeškania nijakým spôsobom nepoškodzuje práva spotrebiteľa.

7. Okresný súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že dohodnutá a vymáhaná sadzba úroku z omeškania zjavne prekračovala sadzbu úroku z omeškania podľa zákona, a teda šlo o neprijateľnú zmluvnú podmienku. Podľa § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku plnenie z tejto neprijateľnej zmluvnej podmienky nemohol moderovať a podľa čl. 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica o spotrebiteľských zmluvách“) mal vylúčiť jej uplatnenie tak, ako to vyplýva z rozsudkov Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) vo veciach C-618/10 a C-70/17 a C-179/17. Okresný súd zdôraznil, že sťažovateľ si uplatnil dohodnutý, a nie zákonný úrok z omeškania. Pokiaľ z exekučného titulu vyplýval len dohodnutý úrok z omeškania, nemohol inak, než tento úrok z omeškania zamietnuť v celom rozsahu, keďže nebol povinný nahradiť nekalú zmluvnú podmienku zákonnou úpravou. Naopak, súdny dvor takúto možnosť pripúšťa len v situáciách, v ktorých by bol súd na základe neplatnosti nekalej podmienky nútený zrušiť zmluvu v celku, a tým by spotrebiteľa vystavil obzvlášť nepriaznivým penalizačným dôsledkom. Keďže neplatnosť dojednania o sadzbe nemala vplyv na platnosť zmluvy o úvere, nebol dôvod priznať sťažovateľovi úroky z omeškania v zákonom stanovenej sadzbe.

IV.

8. Namietaným uznesením okresného súdu nedošlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené. Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou najmä z toho hľadiska, či závery všeobecných súdov vyjadrené v napadnutom rozhodnutí sú dostatočne odôvodnené. Ústavný súd preskúmava len to, či zákony neboli vyložené spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07).

9. Predmetom ústavnej sťažnosti nie sú právne závery okresného súdu, podľa ktorých vzťahy založené medzi sťažovateľom a povinnými zmluvami o úvere z roku 2002 a 2007 sú vzťahy spotrebiteľské a že dojednanie o sadzbe úroku 0,10 % denne je neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Rovnako nie je spor o tom, že takto dojednaná sadzba úroku bola právnomu predchodcovi sťažovateľa priznaná platobnými rozkazmi z roku 2006 a 2009 a takto si ich sťažovateľ uplatnil návrhmi na vykonanie exekúcie. Otázkou potom je, či je zjavným právnym omylom záver okresného súdu o celkovom zamietnutí návrhov na vykonanie exekúcie sčasti úrokov z omeškania bez toho, aby bolo umožnené vykonanie exekúcie aspoň sčasti omnoho nižšej úrokovej sadzby podľa vykonávacieho nariadenia. Teda otázkou je, či sa okresný súd dopustil zjavného právneho omylu pri použití § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku, podľa ktorého návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak bol exekučný titul vydaný v konaní,

v ktorom nebolo možné namietat' alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, a existencia neprijateľnej podmienky má vplyv na vymáhaný nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.

10. Nemožno mať pochybnosti o tom, že § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku je vyjadrením snahy o transpozíciu smernice o spotrebiteľských zmluvách. Preto toto ustanovenie treba nevyhnutne vykladať v súvislosti s cieľmi smernice tak, ako vyplývajú z jej čl. 6 ods. 1, podľa ktorého členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok, a čl. 7 ods. 1, podľa ktorého členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.

11. Vo veciach sťažovateľa nie je spor o tom, že neprijateľná podmienka o sadzbe úroku z omeškania bola právnym predchodcom sťažovateľa uplatnená v návrhu na vydanie platobného rozkazu a sám sťažovateľ sa jej uplatnenia nezdržal ani pri podaní návrhov na vykonanie exekúcie a takto postupoval až potom, ako ho okresný súd upozornil na neprijateľnosť zmluvných podmienok o sadzbe úroku. Z hľadiska výkladu § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku preto bola rozhodujúca výkladová metóda orientujúca sa na účel tohto zákonného ustanovenia, ktorého cieľom bola transpozícia smernice o spotrebiteľských zmluvách. Tento euroorientovaný prvok výkladu vyplýva aj z argumentácie okresného súdu, ktorý zdôraznil, že jeho úlohou je len skúmať, či nárok podľa exekučného titulu nevychádza z neprijateľných zmluvných podmienok (o čom nie je spor), s tým, že záver o zamietnutí úroku z omeškania je reflexiou efektivity ochrany spotrebiteľa požadovanou Európskou úniou. Hoci táto argumentácia okresného súdu nie je adresná v miere argumentácie v jeho vyjadreniach k ústavnej sťažnosti, nemožno dospieť k záveru, že by dostatočne nevystihovala podstatu záveru okresného súdu, a tak zakladala dôvodnosť námietky sťažovateľa o nedostatočnom zdôvodnení namietaných uznesení. Hoci toto zdôvodnenie nie je optimálne, nemožno dospieť k záveru, že by jeho úroveň zakladala dôvod na vyslovenie porušenia uvedených ústavných práv sťažovateľa.

12. Rovnako nemožno dospieť k záveru, že by rozhodnutia okresného súdu boli výsledkom zjavného právneho omylu. Smernica o spotrebiteľských zmluvách členským štátom ukladá zabezpečiť to, aby nekalé zmluvné podmienky neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili ich súvislému uplatňovaniu. V tejto súvislosti treba odkázať na závery rozsudku súdneho dvora zo 14. júna 2012 vo veci C-618/10, v ktorom súdny dvor dospel k tomu, že čl. 6 ods. 1 smernice o spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že mu odporuje právna úprava členského štátu, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje v prípade, že rozhodne o neplatnosti nekalej podmienky, ktorá je súčasťou zmluvy uzatvorenej medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, doplniť uvedenú zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky.

13. V odôvodnení tohto rozhodnutia (bod 68 a 69) súdny dvor uviedol, že vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom spočíva ochrana priznaná spotrebiteľom smernicou ako vyplýva z jej čl. 7 ods. 1 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským

štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi. Pokiaľ by vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok, mohlo by sa tým ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v čl. 7 smernice. Táto možnosť by totiž mohla prispieť k odstráneniu odstrašujúceho účinku pre dodávateľov spočívajúceho v tom, že dodávatelia by sa mohli pokúšať dotknuté podmienky používať, pretože by vedeli, že aj keby bolo rozhodnuté o ich neplatnosti, mohol by vnútroštátny súd zmeniť zmluvu v potrebnom rozsahu, a tak by ich záujmy ostali zabezpečené.

14. Závery tohto rozhodnutia možno nepochybne vzťahovať na veci sťažovateľa, ktorý si návrhmi na vykonanie exekúcie uplatnil úrok z omeškania v sadzbe, ktorá bola nepochybne neprijateľnou podmienkou, a spochybňuje ústavnú udržateľnosť rozhodnutí okresného súdu, ktoré mu nepriznali úrok z omeškania v sadzbe ustanovenej podľa zákona a vykonávacieho nariadenia. Sťažovateľ sa tak vlastne dovoľáva svojho práva na to, aby v návrhoch na vykonanie exekúcie mohol ďalej uplatňovať zjavne neprijateľnú zmluvnú podmienku bez účinnej sankcie tak, že mu bude priznaný úrok z omeškania v sadzbe ustanovenej podľa zákona a vykonávacieho nariadenia. V podstate z predpokladu tohto svojho práva ďalej uplatňovať neprijateľné zmluvné podmienky vyvodzuje zjavný právny omyl namietaných uznesení okresného súdu. Z toho však nemožno vyvodiť zjavný právny omyl záverov namietaných uznesení. Tieto právne závery pri výklade § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku vychádzajú z účelu tohto ustanovenia, ktorým je potreba zabezpečenia účinnej ochrany pred nekalými zmluvnými podmienkami, ktorá vyplýva zo smernice o spotrebiteľských zmluvách. Takýto, na ciele smernice orientovaný výklad nemožno považovať za zjavne mylný a tak rozporný s uvedenými ústavnými právami sťažovateľa.

15. Nedôvodná je argumentácia sťažovateľa, ktorá vychádza zo zdôraznenia toho, že treba preferovať platnosť právneho úkonu, keďže nárok na úrok z omeškania vyplýva zo zákona a úroky z omeškania mu už boli priznané platobnými rozkazmi, na ktoré sa spoliehal. Preferencia čiastočnej platnosti právneho úkonu a s tým spojená požiadavka sťažovateľa na tom, aby mohol vymáhať úrok z omeškania v sadzbe podľa vykonávacieho nariadenia, je zo zákona prekonaná potrebou efektívnej ochrany spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami, a to aj v exekučnom konaní. To vylučuje aj dôvodnosť námietky o právnej istote nastolenej výrokmi platobných rozkazov, ktorých prieskum je výslovne pripustený v aplikovanom § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku. Zníženie miery právnej istoty sťažovateľa, ktorá bola nastolená výrokmi platobných rozkazov, ako prvku ním uplatnených ústavných práv je zákonom predpokladaným následkom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. apríla 2024

Robert Šorl
predseda senátu